

VÉLEMÉNYEK A POLITIKA ÉS A KATONAI STRATÉGIA VISZONYÁRÓL, IRÁNYVONALÁRÓL, A FEGYVERES KONFLIKTUS KIROBBANÁSA, BONYODALMA ÉS RENDEZŐDÉSE KÉRDÉSEIRŐL

A katonai stratégia és a politikai tényezőnek a viszonya, az idők folyamán a kutatás tárgyát képezte a politológusok és a stratégák részéről, úgy értelmezve ezt a viszonyt, mint egy normális következményt a civil és a katonai szféra kapcsolatának a társadalomban. A politikát úgy is lehet értelmezni, mint a társadalmi lét egyik aspektusa, az emberi szerveződés lényege. Arisztotelész szerint, aki a politikatudományok megteremtője „a politika művészete a legrangosabb az összes tudomány közül”. (Arisztotelész: „Politika”, III. kötet). Szerinte, mivel az ember maga egy politikai entitás, így maga a politika a közösség érdekét szolgálja, lehetővé téve a társadalmi létet. Egyetlen fogalom sem tudja pontosan, egyértelműen meghatározni a „politika” szó jelentését. Általánosan elfogadott, hogy a politika úgy is felfogható, mint a „kormányzás művészete” vagy a „lehetőségek kihasználásának” a tudománya. Így bizonyítva látszik az a tény, hogy a politika a társadalom vezetésének az érdekkörébe tartozik. Más szavakkal, minden ami a társadalmi makro-rendszer vezetéséhez tartozik az a politika tudományából származik.

A politikai akciókhoz társítva vannak fogalmak, elvek, elképzelések vagy e terület működéséhez társított szabályok, amelyek valójában a politika tudomány lényét képezik. A gyakorlati politika magába foglalja az egész idevágó politikai tudomány művészetét, amely tulajdonképpen azon vezetők akcióit jelentik, akiknek politikai aspirációi vannak. Az egész művészet a politikában tulajdonképpen a politikai rendszer egyenes következménye. Ez az egész különben egy része annak a rendszernek, amely szervezi, vezeti a társadalmat, a politikai kapcsolatok, politikai intézmények és végső soron politikai fogalmak által. Úgy tekintve, mint egy szervezési és vezetési formát, melynek a társadalomvezetés a hivatása, a politikai rendszernek szolgálnia kell úgy az egész társadalmat, mint az egyént. Ennek a felosztásnak az alapján meg lehet vizsgálni a politika és a katonai stratégia viszonyát, valamint a politika, mint társadalomvezetés és katonai stratégia, mint katonai vezetés viszonyát. Ilyen szempontból nézve a katonai stratégia tanulmányozza a háború egészének a problémáit, a nagy jelentőségű katonai akciókat, valamint az erők és az eszközök olyan felhasználását, ami elősegíti a háború politikai céljainak a megvalósítását, elkészíti az ország és a hadsereg felkészítésének a tervét a háborúra, összhangban a háborút szabályozó törvényekkel, logikailag megindokolja a stratégiai akciók szükségességét, szabályait és normáit.

A katonai stratégia egyszerre tudomány és művészet. Mint tudomány, megkövetel egy bizonyos tudáscsomagot úgy, hogy tudatosuljon az egyénben, hogy fel kell fedeznie a fegyveres harc sajátos törvényeit és meg kell értenie ezek szükségességét és lényegét. Mint művészet, a katonai stratégia egy pár olyan egyéni tulajdonságot feltételez, mint az intuíció, a szervezőképesség, a személyes bátorság, a képzelőerő. Mindezek olyan tulajdonságok, amelyek nélkül nem lehetséges a siker elérése. Mint tudomány briliáns logikát, pontos számítást, objektivitást, hidegvért és pontos munkamódszert kíván, mint művészet pedig egyéniséget, eredetiséget, a tervezésben és a kivitelezésben éberséget, hogy az ellenfél gyenge pontjait észrevegye és ott támadjon, ahol azt a legkevésbé várja. A kapcsolat a politika és a stratégia között természetes következménye a politika és a háború összefonódásának, a politikai és a katonai vezetésnek a katonai konfliktus esetében.

A háború fenomenológiája nem érthető meg a háborút kirobbantó eseménysorozat nélkül, a célok ismerete, az államok kapcsolatának ismerete nélkül háború idején, valamint a nemzetközi kapcsolatok és társadalmi aktivitások következménye nélkül. A politika teréhez tartozik a háború előkészítése, vezetése és a következmények, amelyek a háborús konfliktusok eredménye.

„A politikai szempont alárendelése a katonainak — mondja Clausewitz — abszurdum, mert a politikai szféra robbantja ki a háborút, az övé az érdek, a háború az eszköz és nem fordítva. Tehát az egyetlen lehetőség a katonai szempont alárendelése a politikának” (2).

Tehát az az elv, miszerint a háború nem lehet egy önálló cél, és ő a politikai eszköze, arra enged következtetni, hogy az említett kapcsolatban a politikáé a döntéshozatal joga, ő vezeti, és a háború, mint társadalmi jelenség alá van neki rendelve. Ebből következnek a többi következtetések a politika szerepéről, a háború előkészítésének és vezetésének a jogáról és innen adódik a politika és a katonai stratégia kapcsolata. A politika készíti elő és robbantja ki a háborút. Ez a legfontosabb része a politika és a katonai stratégia kapcsolatának. A háború egy olyan hosszadalmas és sokoldalú előkészítést igényel, ami a társadalmi lét egészét érinti. A modern háború óriási gazdasági, haditechnikai, emberi erőforrásokat feltételez, valamint a lakosság katonai és pszichológiai felkészítését, katonai és politikai szövetségek létrejöttét teszi szükségessé. Ahhoz, hogy jól meg lehessen érteni a politika szerepét a háború előkészítésében és a katonai stratégia orientálásában, figyelembe kell venni azokat a fontos jellemző vonásokat, amelyek kivetítik az agresszivitás kirobbanását és az agresszív magatartást a nemzetközi kapcsolatokban: a politikai vezetés megváltozása az állam élén, és olyan csoportnak a hatalomra jutása, amely többé vagy kevésbé leplezetten agresszív, a politikai rezsim által a lakosság demokratikus jogainak megcsönkítése, az állami apparátus és egyes gazdasági ágazatok militarizálása, a költségvetésből egyre több pénz fordítása a katonai kiadásokra, főleg a fegyverkezésre, a haditechnika

gyártásának felgyorsulása, a kutatások katonai céloknak való alárendelése, a lakosságban való háborús pszichóziskeltés, olyan szövetségek megkötése, amelyek agresszív célúak és az erőpolitikát folytatják a nemzetközi kapcsolatok terén, a békés együttélés és a lefegyverzést szolgáló nemzetközi szerződések és konvenciók áthágása, a katonák számának növelése és a háborús készültségek fokozása.

A háború megfogalmazása úgy, mint a politika más eszközökkel való folytatása jelzi a politikai tényező fontosságát a háborús konfliktus előkészítése és lefolyása terén anélkül, hogy tagadná a katonai stratégia jelentőségét. A fegyveres erők megszervezése, felkészítése és felhasználása nem lehet a katonai vezetés kiváltsága. Ehhez szükség van a politikai vezetésre, melynek fő feladata a háború politikai céljainak a megjelölése és a katonai akciók lényegének és perspektíváinak meghatározása. A katonai vezetés mindig alá van rendelve a politikai vezetésnek, mint ahogy a katonai célok is alá vannak rendelve a politikaiaknak. Tehát az előbbiekre való tekintettel elmondhatók, hogy a katonai stratégia és a politikai viszonyából, az alábbiak tartoznak a politika hatáskörébe: a hadsereg fejlesztése, arányainak a megállapítása, valamint az erre a célra szánt erőforrásoké, a vezérkar kiképzésének az irányítása; a háborús célok és az ezt szolgáló eszközök meghatározása, a háború kirobbanása és befejezése időpontjának a meghatározása; a szövetséges, ellenséges vagy semleges államokkal szembeni viszony megállapítása, a hadsereg belföldi akcióinak a meghatározása.

A politika és a hadsereg viszonyát illetően a teoretikusok véleményei megoszlottak. Egyesek a katonai stratégia alárendeltségét a politikai tényezővel szemben hangoztatták: „a politikai tényező parancsára, a stratégia engedelmessé válik” elv szerint. Mások szerint a katonai stratégia elsőbbséget élvez a politikaival szemben védelmi kérdésekben. A. Beaufre, francia tábornok a stratégia semlegességét hangoztatta a politikai tényezővel szemben, mondván: „a politikai tényező lehet haladó vagy konzervatív, politikai hitvallásától függően, de a stratégia nem lehet egyik sem, ő a politika által kijelölt cél eléréséhez szükséges eszközök megszerzését kell szem előtt tartani”. (General A. Beaufre: „Introducere in strategie. Strategia aactionii”, Editura Militară, Bucuresti, 1974).

A katonai stratégiát jelentősen befolyásolják a háború politikai céljai, amely a hadban álló államok politikájából fakad. Ha egyszer meg van határozva a háború politikai célja, akkor a katonai stratégia feladata azt katonai-stratégiai objektívumként meghatározni. Tehát különbség van a politikai és stratégiai cél között, hiszen a második az elsőből fakad. A politikai célok olyan pozíciók és helyzetek rendezését tartják szem előtt, amelyek a háború győztes befejezése után adódnak, míg a háborús célok csak a háború keretén belül zajló tényezőkre vonatkoznak. A katonai stratégia érvényt kell szerezzen a politikai céloknak, sajátos eszközökkel, vagyis fegyveres harc útján. Ezért a politikai cél eléréséhez szükséges, hogy a katonai stratégiai célok az előbbivel pontosan egybeessenek.

A háború stratégiai célját meghatározzák az ellenségnek okozott pusztítások, veszteségek, anyagi és erkölcsi csapások, amelyek rá kell kényszerítsék, hogy feladja a katonai akciókat vagy kapituláljon. A modern katonai elmélet szerint a háború stratégiai célja feltételezi az ellenség gazdasági és erkölcsi potenciáljának és utólag a katonai potenciálnak a megsemmisítését. Ezt az elméletet támasztja alá a legutóbbi NATO csapás Jugoszláviában. Még ha a hadsereg nem is szenvedett vereséget az előbb felsorolt potenciálok elpusztításának hatására, az illető állam feladta a katonai akciókat. Következésképpen a háború stratégiai célja a fegyveres erők, a gazdasági és az erkölcsi potenciál megsemmisítése. A valóságban a háború stratégiai célja függ a konkrét helyzettől, amelyben zajlik a háború, valamint a hadban álló felek helyzetétől és a nemzethelyzettől. Így a fegyveres konfliktus stratégiai és politikai céljai lehetnek korlátoltak vagy korlátlanok.

A stratégiai célhoz hozzátartozik az ellenség morális kifárasztása és küzdőszellemének az aláaknázása is.

A politikai és katonai stratégia viszonya különböző formákban jelentkezik a háborús konfliktus alatt. A harci akciók célpontjai, a harci eszközök; a stratégiai hadműveletek célját és ritmusát nagyban befolyásolja a politikai tényező.

Nem kevés azon helyzetek száma, amikor a politikai olyan megoldásokat szorgalmazott, amelyek ellentmondanak a katonai stratégiának. A politika robbantja ki a háborút, vezeti a lefolyását, de ha egyszer kirobbant a háború, ő maga is jelentős befolyásban a katonai stratégiai részéről, befolyás, mely döntő lehet.

A háború lefolyása bebizonyíthat vagy cáfolhat egy bizonyos politikát és a stratégia végső soron okozhatja a politikai orientáció alapvető módosítását. Egyértelmű az a befolyás, amit a háború befejezése utáni stratégiai helyzet jelent a politika számára, végső soron meghatározza a békekötést és a háború utáni nemzetközi helyzetet.

Paradox módon a háború okai és hatásai a civil szférába gyökereznek, a katonai rész csak a két rész közötti „kötelék”. Nem véletlenül mondta a nagy francia politikus Clemenceau erről a kapcsolatról, hogy a „politika túl komoly dolog ahhoz, hogy katonák irányítsák”. Ezzel együtt nem elhanyagolható a katonák kapcsolódása a politikai szférához, hisz sokan közülük, mint Eisenhower, De Gaulle politikusként is vezették népeiket.

Arra vonatkozólag, hogy a katonák sokszor hajlamosak, hogy vezessék vagy beavatkozzanak a politikai életbe De Gaulle tábornok szerint „a politika túl komoly dolog ahhoz, hogy politikusok intézzék”, más szavakkal „quod erat demonstrandum”.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Arisztotelész: „Politika”, III.kötet.
- [2] Karl von Clausewitz: Despre Razboi. Editura Militară, Bucuresti, 1982.
- [3] General A. Beaufree: Introducere in strategie. Strategia aactiunii. Editura Militară, Bucuresti, 1974.